

Als kleine landbouwopleiding Hoe overleef ik...

Hoe behoud je de kwaliteit van een mbo-opleiding, als het aantal leerlingen erg klein is? Door samen te werken met andere aoc's die in hetzelfde schuitje zitten en met de sector, die genoeg en goede arbeidskrachten wil.

Op dit moment werkt een stuurgroepje van vier mensen aan een visie voor gezamenlijk akkerbouwonderwijs, dat het in januari presenteert aan de samenwerkende partijen: afdelingen akkerbouw van vijf aoc's (AOC Terra, Groenhorst, Clusius, Prinsentuin en Citaverde), CAH Dronten, Aequor, LTO Noord en LLTB. De plannen draaien om een gemeenschappelijk onderwijsconcept, een gezamenlijke organisatie van het onderwijs en een goede relatie tussen opleiding en arbeidsmarkt. Volgend schooljaar moeten de eerste acties staan. "Bestuurders, bedrijven en docenten zien de noodzaak in. Dat dit wordt omgezet in collectieve actie is bijzonder", vindt Catharinus Wierda, beleidsadviseur Kennis en Innovatie van LTO Noord. "En, aanhaken door andere onderwijsinstellingen kan altijd."

Bestaansrecht opleiding

Het eerste initiatief hiertoe kwam uit Flevoland, van Anne Dijk, directeur van Groenhorst College Dronten. In Emmeloord volgen relatief veel leerlingen de mbo-opleiding akkerbouw: 85. (De 180 leerlingen biologische dynamische teelt buiten beschouwing gelaten.) Dat is on-

geveer de helft van het totaal aantal mbo-leerlingen akkerbouw en vollegronds groenteteelt in het land. Dijk: "Wij voelen als grootste opleider een verantwoordelijkheid, we willen de opleiding bestaansrecht blijven geven, naar de sector zelf toe. De bedrijven worden groter en specialiseren zich en het opleidingsniveau van de ondernemers stijgt sterk de laatste jaren." De promotie van de doorlopende leerweg mbo-hbo vindt Dijk van belang. Want ook het aantal hbo-studenten tuinbouw en akkerbouw daalt en slechts een klein deel van de eerstejaars is afkomstig van een mbo.

De groep wil ook de werving en pr samen aanpakken. "De akkerbouw kan zich veel meer profileren als een sector waar het goed, buiten, werken is en waar véél werk in is. Dat moeten we meer bekendheid geven", zegt Anne Dijk. Aan de ene kant wil men de kwaliteit van de scholing behouden, ook met kleinere leerlingenaantallen. En daarnaast is een doel het aantal leerlingen op peil houden. "Want de vraag naar arbeidskrachten is er, van alle niveaus", zegt Catharinus Wierda.

Ben Hasselo, lid van de vakgroep akkerbouw van LTO, is blij dat de aoc's zelf het initiatief hebben genomen. "Ik vond het hoog tijd voor een andere koers. Minder leerlingen betekent minder docenten. Die hebben een achterstand in kennis of ze worden niet optimaal ingezet. Er wordt gewerkt met geavanceerde machines en moderne technieken. Dat moet het onderwijs oppakken, want de babyboomers die er nu werken zijn binnen tien jaar gestopt."

Goed voorbeeld doet volgen

Goede scholing bieden kan door uitwisseling van docenten, van materiaal en lesstof, van praktijkfaciliteiten, en een gemeenschappelijk team van docenten en akkerbouwers. Er zijn verschillende varianten mogelijk, zeggen Dijk en Wierda. De laatste vertelt dat de groep zich laat inspireren door en voorlichten over andere samenwerkingsinitiatieven. "Bij sectoren als de boomteelt en de groenvoorziening. En we kunnen bijvoorbeeld via Aequor kijken hoe opleidingen in de techniek en de bouw dit doen. Wat is effectief? Hoe profileer je je? Welke scholen nemen het voortouw? Hoe kun je voor de hele regio wat betekenen?"

De opleidingen in de akkerbouw zijn immers niet de enige die het moeilijk hebben. Boomteelt, varkenshouderij, pluimvee en bollenteelt zijn mbo-opleidingen die de akkerbouwers voorgingen in gezamenlijke overlevingsstrategieën bij een dalend leerlingenaantal, terwijl de sectoren en hun behoeften snel veranderen. Neem pluimvee. "Een opleiding pluimveehouderij op een aoc-locatie kan niet uit", zegt Gerrit van der Linde van PTC+ in Barneveld. Vorig jaar startte hier een landelijke opleiding, met zes bbl'ers die één dag per week bijeenkwamen voor theorie, praktijkinstructie en excursies. De zes zijn nu bezig met hun tweede en tevens laatste jaar van de niveau 3-opleiding. Deze wordt gegeven door aoc-docenten en trainers van PTC+, onder wie Van der Linde. De huidige eerstejaars - "Iets meer dan tien, en er druppelt nog wat binnen" - zijn medewerkers van pluimveebedrijven uit

het hele land, die staan ingeschreven bij aoc's, de meeste bij Groenhorst College Barneveld.

Vorig jaar trok een vergelijkbare bol-opleiding twaalf mbo-leerlingen, en voor studenten van hbo en wo-niveau organiseert het praktijkcentrum een *summer course*. De bol-opleiding is opnieuw in ontwikkeling en wordt al doende verder ontwikkeld, in samenwerking met het bedrijfsleven.

“De sector roept nog harder, leerlingen werven is dan ook nodig.” Dat doen de zes á zeven aoc's zelf, ook onder de uitvallers van andere mbo-groenopleidingen, en gebeurt tezamen via de pers en via het georganiseerde bedrijfsleven.

Bloembollen en varkens

De Bollenacademie is ook zo'n samenwerkingsverband - dat al langer bestaat - tussen onderwijs, voorlichting en bedrijfsleven, ontstaan uit de nood in het bloembollenonderwijs. De doelen zijn vergelijkbaar met die van andere collectieven: hoogwaardig, op de vraag uit de sector afgestemd scholingsaanbod en activiteiten in pr en werving om de instroom te vergroten van scholieren en werkenden in de sector. Oud-projectleider Dirk Osinga vertelt dat de vernieuwde scholing, die bedrijfsprocessen centraal stelt, nu twee jaar loopt en in de fase van inbedding in het onderwijs is.

“Leerlingen gaan in kleine groepjes acht weken lang één dag per week werken aan een gerichte opdracht bij en voor een bedrijf. Dit zijn innovatieve bedrijven, waar het delen van kennis dus twee kanten op werkt. De rol van de school wordt anders, meer faciliterend.” Een ander resultaat van de samenwerking is groenweb.nl, een online kennisbank voor onderwijs en bedrijfsleven in drie sectoren: bollenteelt, boomteelt en boomverzorging. Osinga denkt dat de goede vindbaarheid van het 'vak', het informatieve gehalte en de uitstraling zeker wervend kan werken.

Leerlingen varkenshouderij uit het zuiden kunnen sinds enkele jaren terecht op een zogenaamd proefbedrijf in Sterksel. Niveau 3 en 4'ers van de aoc's in Boxtel, Helmond, Breda en Horst reizen veertig weken lang wekelijks op woensdag hierheen. Hun programma wordt

De sectoren innoveren en gebruiken nieuwe technieken, ze vragen om meer vakbekwame werknemers

mede door het bedrijfsleven ingevuld en verzorgd; het jaar volgend op Sterksel is er een 'naprogramma' op de aoc's.

Dat het aantal leerlingen varkenshouderij op de aoc's klein is, blijkt uit het voorbeeld van de veehouderijopleiding in Horst (Citaverde College), nog de enige in heel Limburg. Docent Remke Bannink: “In de eerste klas zitten 25 leerlingen veehouderij, tien ervan gaan richting varkenshouderij. De bbl- en bol-leerlingen die kiezen voor deze uitstroom gaan bij ons in de tweede klas naar Sterksel.”

Op hoog niveau

Bannink vindt dat iets dat is ontstaan uit pure noodzaak, is uitgemond in iets heel positiefs. “De leerlingen zijn over het algemeen erg leergierig en het met 'collega's' in één ruimte theorie en prak-

tijkonderwijs krijgen over de varkenshouderij van vakmensen bevalt hen erg goed.”

Ook docente Marina Donkers uit Boxtel is deze mening toegedaan. “Met meer kennisontwikkeling en -uitwisseling, met docenten uit verschillende hoeken en een betrokken bedrijfsleven kunnen we leerlingen vakinhoudelijk op hoog niveau stof aanbieden.” En, zegt ze, het is zeer herkenbaar voor iedereen: voor het bedrijfsleven, voor docenten en voor leerlingen.

Een nieuwe impuls door nieuwe samenwerkingsverbanden in de primaire sector en een andere aanpak van onderwijs en opleiding. Of dit eveneens méér, dat wil zeggen voldoende, leerlingen naar aoc's trekt die de landbouwsector kunnen bedienen en versterken de tijd zal het leren. □